

Seamus Heaney (13 kwietnia 1939 w Bellaghy - 30 sierpnia 2013 w Dublinie)

*Pewien poeta z Bellaghy,
sławny noblista, bez blagi,
pies na utwory
jak wilk na stwory,
brat mu Beowulf... z tej sagi.*

(ebs)

Seamus Justin Heaney - irlandzki poeta, laureat nagrody Nobla w dziedzinie literatury (1995). Oprócz poezji Heaney zajmował się też krytyką literacką, dramaturgią oraz tłumaczeniem: m.in. w 1999 wydał wierszowane tłumaczenie staroangielskiego poematu heroicznego "Beowulf".

Urodził się jako najstarsze z dziewięciorga dzieci Margaret Kathleen i Patricka Heaneyów na rodzinnej farmie o nazwie Mossbawn, w pobliżu Castledawson w hrabstwie Londonderry w Irlandii Północnej, 30 mil na północny zachód od Belfastu. Wychował się w rodzinie katolickiej w atmosferze tradycyjnie patriotycznej (z tego właśnie powodu nazywa hrabstwo, w którym się urodził hrabstwem Derry), choć dalekiej od skrajnego nacjonalizmu. Uważał się za Irlandczyka, nie Brytyjczyka.

Jego rodzina przeniosła się w 1953 roku na większą farmę w miejscowości Bellaghy. W St. Columb's nauczył się m.in. języka irlandzkiego. W 1957 roku pojechał do Belfastu studiować język i literaturę angielską na Queen's University. Ukończył studia z wyróżnieniem w 1961 roku.

W roku 1962 zaczął publikować poezje.

W sierpniu 1965 Heaney ożenił się z Marie Devlin, nauczycielką pochodzącą z hrabstwa Tyrone (Marie Heaney jest również pisarką, w 1994 roku wydała "Over Nine Waves", zbiór tradycyjnych mitów i legend irlandzkich, wydanych po polsku pt. "Za dziewiątą falą" w 1996).

W 1966 Faber and Faber wydał jego pierwszy tomik poetycki pt. "Death of a Naturalist" ("Śmierć naturalisty"). Zbiór ten spotkał się z przychylnym przyjęciem krytyki i był wielokrotnie nagradzany.

W 1966 roku urodził się jego pierwszy syn, Michael. Drugi syn, Christopher, urodził się dwa lata później.

W 1969 roku opublikowany został kolejny tomik, "Door Into The Dark".

W 1972 roku opublikował "Wintering Out".

W 1975 roku opublikował swój czwarty tomik, "North".

Kolejny jego tomik, "Field Work", został opublikowany w 1979 roku.

"Selected Poems" oraz "Preoccupations: Selected Prose" zostały wydane w 1980 roku.

W 1984 roku opublikował "Station Island".

W 1987 roku wydał tomik "The Haw Lantern"

W 1988 roku wyszedł drukiem zbiór krytycznych esejów Heaney'a pt. "The Government of the Tongue".

W 1991 wyszedł kolejny tomik poetycki, "Seeing Things". W 1995 roku Heaneyowi przyznano Nagrodę Nobla w dziedzinie literatury, jak to określił komitet noblowski, za dzieła charakteryzujące się lirycznym pięknem i etyczną głębią, które sławią cuda dnia powszedniego i żywą przeszłość.

Wydany w 1996 roku kolejny zbiór poezji, "The Spirit Level", został przez jury Nagrody Whitbread wybrany książką roku. Ten sam sukces powtórzyło w 1999 roku jego tłumaczenie staroangielskiego eposu "Beowulf".

W 2001 roku ukazał się kolejny tomik pt. "Electric Light" ("Światło elektryczne"), najnowszy zaś pt. "District and Circle" - 6 kwietnia 2006 roku.

https://www.youtube.com/watch?v=s7sskc1pi_k

Poetę łączyły również związki z Polską - wysoko cenił polską poezję, szczególnie Czesława Miłosza i Zbigniewa Herberta. W 1994 roku wydał, wspólnie ze Stanisławem Barańczakiem, tłumaczenie na język angielski "Trenów" Jana Kochanowskiego.

Zmarł 30 sierpnia 2013 w Dublinie.

*

"**Beowulf**" - epicki poemat heroiczny nieznanego autora, będący jednym z najstarszych dzieł literatury staroangielskiej. W formie ustnej istniał już prawdopodobnie od ok. VIII wieku. Około roku 1000 poemat został spisany w dialekcie zachodniosaskim języka staroangielskiego, prawdopodobnie przez dwóch skrybów. Poemat liczy 3182 wersy, napisany jest systemem aliteracyjnym, a jego rękopis znajduje się w Bibliotece Brytyjskiej. Autorem pierwszego przekładu "Beowulfa" na język nowożytny (duński) był Mikołaj Grundtvig. "Beowulf" opisuje legendarne pradzieje Skandynawii - Danii i Szwecji i jej mitycznych bohaterów, w VI w. lecz wspomina też postaci rzeczywiste i wydarzenia, które zapewne miały miejsce.

Etymologia słowa *Beowulf* jest sporna. Najbardziej znana teoria tłumaczy to jako "pszczeli wilk" (wilk na pszczoły, pożeracz pszczoł) co jest eufemistycznym określeniem niedźwiedzia i ma symbolizować nadnaturalną siłę i odwagę bohatera. Według drugiej teorii to przekształcone słowo Beadowulf tj. "wilk wojny", a jeszcze inni łączą to ze słowem beow oznaczającego "jęczmień".

Powszechnym wariantem wymowy słowa Bēowulf w języku angielskim jest obecnie /'beɪ.əwɒlf/. W staroangielskim "ēo" w Bēowulf było dyftongiem, a samo słowo brzmiało ['be:qʊwɒlf].

Beowulf jest też tematem słynnego eseju J.R.R. Tolkiena, zatytułowanego "Potwory i krytycy" ("Beowulf: The Monsters and the Critics"). Tolkien był wielkim miłośnikiem tego poematu; postać Beowulfa była dla niego uosobieniem archetypu bohatera północy, którego wielkość objawia się w tym, że walczy z największym potworem pradawnych legend - smokiem. Stąd też bohater legend tego kręgu kulturowego często jest Smokobójcą (*The Dragon-Slayer*) - widać to również w skandynawskiej legendzie o Sigurdzie, który zabija smoka Fafnira. Tolkien wykorzystał powyższy koncept m.in. w postaci Eärendila i Túrina z książki "Silmarillion".

https://www.youtube.com/watch?v=v9qpqyO_dmU

Beowulf

*It is always better
to avenge dear ones than to indulge in mourning.
For every one of us, living in this world*

*means waiting for our end. Let whoever can
win glory before death. When a warrior is gone,
that will be his best and only bulwark.*

(tł. z roku 2000)

*

Beowulf

*Zawszeć to lepiej
pomścić bliskich, niż zatracac się w żalobie.
Dla każdego z nas życie w tym świecie
oznacza czekanie na koniec. Niech każdy, kto może,
zdobywa chwałę nim umrze. Bo kiedy go zabraknie,
to będzie jego najlepszym i jedynym bastionem.*

(tł. ebs)